

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XXXVIII. Fanen. Admissionis Ad Consilium. Disponente statuto, ut cives allecti seu aggregati teneantur infrà annum acquirere in Civitate vel territorio domum vel prædium, An civilitas ad formam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

6 scilicet munere Senatorio, quo casu, sicuti per incolarum occasionalem, seu causativum in loco, ibi domicilium contrahi non dicitur ex deductis apud Merlin. decis. 63. num. 16. alias 456. par. 5. rec. Orthob. decis. 89. num. 9. & 145. num. 31. dec. 312. num. penult. & finali par. 9. rec. & habetur formiter actum in Anconitana onerum sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium disc. 104. ac etiam in Reggien. Consortii sub tit. de Canonicis & Capitulo, ac alibi, Ita absentia accidentalis seu causativa non tollit propriam civilitatem seu domicilium legitime contractum,

7 Unde propterea, licet ad effectum veræ & naturalis civilitatis requiratur nativitas in loco ad text. in l. Cives Cod. de incolis lib. 10. l. assumptio §. filius ff. ad municipalem cum concord. per Barbof. dicta alleg. 4. num. 2. & 3. Gurb. dicta obser. 76. num. 1. Merlin. decis. 882. nu. 1. & 2. Syponima Archiepiscopatus 14. Martii 1646. Perosia, Capyc. Latr. consult. 87. nu. 1. ubi de questione, quando diversus est locus conceptionis à loco nativitatis.

8 Attamen si sequatur nativitas extra patriam originariam occasionaliter, quia nempe parentes ibi morantur occasione officii, feudii, militiae, vel mercaturæ &c. habetur, ac si verè & naturaliter natus esset in propria patria Felin in cap. Rodolphus num. 14. de rescriptis ubi loquitur de seipsona: extra ejus patriam Ferrar. occasione officii, quod pater in alio loco exercebat, Menoch. conf. 80. num. 9. cum sequen. & lib. 6. præsumpt. 30. num. 16. & 17. ubi exemplificat in ejus filius, Grammat. dec. 103. num. 112. Civiac. contrrov. 292. num. 30. cum sequen. latè Gurb. dicta obser. 76. Orthob. decis. 148. num. 8. & habetur in dicta Anconitana onerum sub tit. de Regalibus disc. 104. ac etiam in Avenionen. sub tit. de matrimonio, ubi au præceptum testatoris filiae injunctum de nubendo cum Avenionen. originario nato in Civitate Parisien. occasione serviti seu militiae apud illum Regem, cum similibus, ita etiam docente communi praxi & observantia illarum nationum, quæ occasione mercaturæ extra patriam originariam morari solent; Ac etiam habemus in nobilibus Neapolitanis, qui pro maiori parte natales extra eam Civitatem habere solent in eorum feudis, in Calabria, aliisque Regni partibus etiam remotis existentibus, multo magis in hac facti specie, in qua duplex concurrebat circumstantia, una occasione exercendi munus Senatorium, altera morandi in patria tanquam in aere nativo utpotè magis salubri, & proficuo, stante ejusdem Marchionis infirma valetudine.

9 Atque dicebam considerandum esse, in quam esse differentiam inter casum, in quo disputetur an per aliquem incolarum in loco, à quo deinde discedat, contractum diceretur nec ne domicilium, seu quasi-civica qualitas domiciliaria, quæ esset in questione, ad effectum, ut non imprimeretur, si non acquireretur, Et casum, in quo dicta civilitate sine dubio iam legitime impressa & acquisita, gereretur de illius amissione, cum hoc secundo casu importare diceretur penam, quæ inesse dicitur, ubi resultat amissio juris iam quæsiti, & competentis, ut distinguendo inter ius quæsitum & querendum Mantica decis. 300. Gregor. & Adden. decis. 220. apud quos ceteri, & habetur præsertim actum in dicta Avenionen. sub tit. de matrimonio, & in Neapolitana hereditatis sub tit. de fidei commissis, ubi de distinctione inter conditionem repellentem à iure querendo, & inducentem privationem iuris quæsiti, & conferunt deducta in Fanen. disc. seq. Quamvis autem hæc in puncto iuris, ita procederent, undè si ea disputari contigisset in plena Camera,

ut meus erat sensus, probabiliter sperari debuisset resolutione super dictarum Constitutionum non obstantia, Nihilominus ex prudentialibus motibus determinatum fuit amplecti quamdam specialitatem ab eisdem Cameralibus oblatam, ut ea licentia, quæ ad sex menses alius forensibus concedi soleret, haberetur ad plures annos, intra quos, stante dicti Marchionis infirma valetudine, probabiliter eius vita finem haberet, ut eventus comprobavit, unde propterea punctus remansit indecisus.

F A N E N.
ADMISSIONIS
AD CONSILIVM
P R O
JOANNE FRANCISCO
THOMASINO,
C U M
MAGISTRATU CIVITATIS
F A N I.

Casus disputatus in Sacra Consulta, & resolutus ut infra.

Disponente statuto, ut cives allesti seu aggregati teneantur infra annum acquirere in Civitate vel territorio domum vel prædium. An civilitas ad formam statutorum concessa suffragetur vel potius evanescat si dictum implementum non sequatur in tempore, quamvis postea.

Pendente lite super civilitate, vel munere Consiliarii, si ea pendente litigans extrahatur à bussolo, An debeat admitti ad administrationem, vel potius possit prohiberi. Et aliqua de intelligentia Statuti Fanensis super capacitate, & qualitatibus eorum, qui debent assumi ad munus Consiliarii, Ac de subreptione, & nullitate in diti Apostolici super dicto munere, seu loco Consiliarii, Et quibus competat jus opponendi de hoc defectu.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Debuores Civitatis, vel alias cum ea licem habentes admitti non debent ad ejus administrationem.
- 3 Declaratur quando id procedat.
- 4 Idem habetur in milibus Hierosolymitanis, ut debuores thesauri admitti non possint ad muneram.
- 5 Idem in tutoribus & curatoribus pupilli, ejus curam habent-

- habentibus, quod declaratur quando id procedat.
- 6 Declaratur conclusio, de qua n. 4. super militibus Hierosolymitanis.
- 7 Possidenti danda est manutentio in iure votandi, seu interveniendi in Capitulo & Congregatione, vel similibus etiam lite pendente.
- 8 Inspecie ne lite pendente super civitate, vel alia qualitate necessaria ad Magistratus & officia Civitatis, interim possessor debeat manuteneri, & non possit impediri.
- 9 Civitas concessa sub conditione vel onere edificandi domum vel aliud faciendi intra certum tempus, an cesset si id non impleatur; Et de differentia inter conditionem & modum.
- 10 Impletum etiam post tempus re integra admittitur.
- 11 De intelligentia Statuti Fanen. super habilitate ad munus Consiliiarij. Et an qualitas originaria copulativa requiratur cum habitatione 25. annorum, vel sufficiat alternativa.
- 12 De materia subreptionis, vel obreptionis gratia, aut defectus intentionis; Et qua hos defectus excuset, Et de differentia inter gratiam executam, & exequendam.
- 13 Negotia gravia & perpetua puta circa civilitatem pertinent ad totam Communitatem, vel Consilium generale, non ad solum Magistratum.

DISC. XXXVIII.

I

Sque ab anno 1637. Jo. Franciscus Thomasinus Oppidi S. Constantii per Civitatem Fani, ejusque plenam Consilium admittus fuit ad prædictæ Civitatis civilitatem, atque in verum civem allectus, servatis tamen servandis ad formam statutorum, inter quæ illud caveatur, ut cives de novo allecti teneantur infra annum acquirere domum in Civitate, vel aliquam possessionem in territorio, quod tamen infra annum sequitur non fuit, sed post plures annos domum, aliaque bona acquisivit; Cumque per eadem statuta disponatur, ad munus Consiliiarij ejusdem Civitatis illum non posse minores 25. annorum, ac etiam non nisi eos qui haberent originem paternam & propriam, acquiritam per habitationem 25. annorum, isto autem requisito careret dictus Jo. Franciscus, oportunitas assistebat obtinendi ex gratia Apostolica, & per viam extraordinariam hoc adeo honorificum munus, ex eo quod haberet eiu. filium in servitio Cardinalis Christi Nepotis Alexandri VII. tunc Regnantis; Hinc proinde de anno 1664. per litteras Apostolicas in forma Brevis obtinuit concessionem loci in consilio pro se, & dicto ejus filio, cum speciali dispensatione dicto defectu habitationis per annos 25. & cum generali derogatione quibuscumque statutis, reformationibus, & dispositionibus in contrarium non obstantibus, etiam si specificam, ac individua mentionem requirerent, quæ litteræ executioni, quavis ut supponitur cum quadam protestatione, demandata fuerunt, unde propterea idem Jo. Franciscus in Consilio intervenit, aliaque plurium annorum spatio gessit, quæ per alios Consiliiarios gesta fuerunt, vel geri consueverunt, ac etiam extractus fuit ad munus Magistratus, quod de facto exercuit; Circa verò annum 1668. sub nomine Magistratus dictæ Civitatis constituti ex Consaloner o & Prioribus habitus fuit recursus ad S. Consultam, atque allegando nullitatem dictæ Apostolicæ conce-

fionis tanquam surreptitiæ in statum fuit dictum Jo. Franciscum deleri de numero Consiliiariorum, eique inhiberi, ne in eo munere amplius se ingereret. Atq; pendente tempore necessario ad habendas à Gubernatore informationes per Sac. Consultam desideratas, & priusquam causa formiter proponeretur, casus dedit, quod idem Jo. Franciscus extractus fuit unus ex Prioribus Magistratus. Unde propterea super duobus assumpta fuit disputatio, super hoc scilicet incidenti, an lite pendente deberet admitti ad dictum munus de Magistratu, illudque exercere, Ac etiam super negotio principali, Et proposita causa de mense Aprilis 1669. prodit resolutio super solo incidenti administrandi necne dictum munus, ut scilicet si oppositio esset per solum Magistratum particularem, illa non admitteretur, sed manuteneretur in exercitio proximè imminentis bimestris, si verò esset totius Civitatis, seu Consilii generalis, tunc superfederetur.

In hac igitur dispensatione, ut dictum est, due fuerunt inspectiones, Una super dicto incidenti possessori, lite pendente tam in munere Consiliiarij, aliisque civilitatis præeminentiis, quam in exercitio muneris Prioris, seu de Magistratu, Et altera in bona jure in petitorio, seu negotio principali.

Quatenus pertinet ad primam, oppositores principale fundamentum constituebant in generali dispositione textus in l. rescripto §. debitoribus ff. de muner. & oneribus, & in l. u. Cod. de debitoribus Civitatis. l. 1. ubi disponitur debitores Civitatis ad ejus administrationem admittendos non esse, allegando etiã dec. 149. n. 1. par. 5. rec. & magis in specie Bullam Boni Regimini §. 16. ubi pariter disponitur debitores seu alios interesse habentes cum Communitate ad Magistratum non admitti; Atq; hinc inferebant possessionem non suffragari, cum illa etiam posita, quinimò ubi etiam ageretur de cive, seu Consiliiario originario, & cum quo super civitate, vel munere Consiliiarij nulla esset controversia vel difficultas, adhuc dicta qualitas litis cum Communitate deberet eum repellere, seu impedire.

Contrariam dicebam esse probabilis, etiam cum sensu veritatis, quoniam allegata jura, ac etiam Bulla boni regimini percutiunt casum debitoris Civitatis seu obligati ad rationcinia, vel aliud burfale interesse habentis, quod iuste statutum est ex duplici ratione, Una scilicet, ne ita tempore suæ administrationis suam debitum suffocet, eoque non solum curet liberationem seu aliam Communitati præjudicalem provisionem reportet, Et altera, ut administratores metu istius inhabilitationis promptè, & fideliter suæ administrationis rationes reddant, ac reliquatum solvant, seu aliàs abstineant à ponendo in eorum manibus bona Communitatis, ejusque debitores effici; Ob quam rationem ita prudenter statutum est etiam in Sac. Religione Hierosolymitana, cum debitores Thesauri seu communis ærarii, vel aliàs ad rationcinia obligati, concurrere non possint ad Commendas & Dignitates, vel officia Religionis ex deducti. d. dec. 149. par. 5. rec. dec. 26. & 116. par. 7. & frequenter; Secus autem, ubi lis est super iplo statu personæ, nam aliàs esset in libito æmulorum civium aliquem donec vivit inhabilitate, ita movendo litem in petitorio per plures annos verisimiliter duraturam, atque destructa remaneret juris regula, de qua infra, quod in hujusmodi & similibus juribus lite pendente debet quis manuteneri.

Quod à simili probabam cum his, quæ in jure habemus in tutoribus & curatoribus, aliisque legalibus administratores ad illud munus non admittendis, si sunt debitores vel creditores pupilli, aut aliàs cum eo litem vel interesse habent, sed si sunt jam admissi & possident, ac pendente possessione excitatur sub

hominis

nomine pupilli per contutores, aut conjunctos aliqua
lis, & tunc aut illa est super mala administratione,
& dubitatur in jure, an interim administratio sibi in-
terdicenda sit, & sic impediendus effectus suæ pos-
sessionis, quod ex probabiliori sententia remissum
videtur iudicis prudenti arbitrio ex singulorum ca-
suum particularibus circumstantiis regulando, ac non
de facili interponendo pro suspensione, quoties ad-
sunt contutores, sine quibus ipse nihil explicare pos-
test, siue eis non extantibus, oando unum vel plures
adjunctos ex deductis per *Franch. decis. 404. Menoch.
de arbitrar. casu 196. & alios*; Secus autem si lis esset
super qualitate personali, puta, quod prætenderetur
eum non esse legitime conjunctum, ac cessare illam
qualitatem, ob quam tutela sibi delata & demandata
fuit, nam tunc lis verè & propriè non est cum pu-
pillo, cujus nihil interest ab uno vel ab alio admini-
strari, quoties non concurrat dictum objectum con-
cernens ejus interesse, sed potius est cum oppositori-
bus ad idem munus aspirantibus, ideoque in jure cau-
tum non est ob hujusmodi excitatam litem interdi-
cendam esse administrationem; Et idem juridicè dici
potest, & fortè praxis docet in proximè insinuato ex-
emplo Religionis Hierosolymitanæ, quod ubi quis
non esset debitor Religionis, vel ad ratiocinia obliga-
tus, sed sibi objiceretur ab æmulis, vel concurrentibus,
quod non haberet legitimas qualitates necessarias ad
exercenda munera Religionis, siue ad obtinendas e-
jus Dignitates, quia nempe non bene suscepisset ha-
bitum, vel non bene fecisset caravanas, aut resid. n. tiam
cum similibus, non debet ista lis impedire manuten-
tionem in possessione, in qua ille reperitur; Et sic ma-
gna differentia est, ubi inhabilitas provenit ex interese
butiali, quod directè habeatur cum ipsa persona,
cujus administratio habenda est, & ubi provenit ex
qualitate personali, circa quam per æmulos vel con-
currentes lis moveri dicitur, Atque iste est casus omis-
sus à Bulla, quæ in verbis solum loquitur de debito-
ribus vel obligatis ad ratiocinia, ut in simili advertit
Cobell. ad eam. Bullam ca. p. 4. n. 30.

Cessante autem hoc objecto, planum remanebat,
quod cum hic esset jam in possessione tam civilitatis
quàm muneris Consiliiarii, ac etiam exercitii mune-
rum Magistratus, & de facto esset imbuſsolatus, & sic
pariter constitutus in quasi possessione futuræ admi-
nistrationis ab extractione reſultare debentis, debebat
in ea manuteneri, non solum ex regula generali tra-
dita per *Post. de manut. obser. 10. num. 37. cum seqq. & per
Rotam in Ortana voti decis. 8. par. 5. rec. alias. 201. apud
eund. Post. cum pluribus concord. agentibus de jure in-
tervenendi in Capitulo vel in Congregatione &c.*

Sed magis specialiter & ad rem exitis, quæ cæteris
diligenter & elaboratè collectis firmanur in indivi-
duo per *Fab. de Ann. conf. 94. nu. 1. cum plurib. sequen.*
ubi ponendo casum in specie illius, qui fuerat in pos-
sessione munerum Civitatis ante motam litem, & de-
inde fuerat imbuſsolatus pro futura extractione, quod
lis ei mota super nobilitate vel civilitate aut defectu
requisitorum Statuti non debeat impedire ejus extra-
ctionem & administrationem, quoniam buſſula seu
maticula constituit in quasi possessione ex collectis
per *Menoch. lib. 2. presump. 78. ac diligenter per eund.
Fab. de Ann. qui plures seriatim refert, deducendo
num. 7. cum sequen. distinctionem in hac materia tra-
ditam per DD. Quod aut quis principaliter petit se
declarari civem vel nobilem, ac admitti ad buſſulam
seu gubernium Civitatis, & tunc sub questione
est, an si pendente hac lite eligatur, vel extrahatur,
interdici debeat necne administratio, referendo o-
piniones hinc inde & inclinando in illam, quæ*

electo assistit ex autoritate *Gutierrez. & decisio. ve-
lata per Otaloram*; Aut verò agitur de illo, qui alias fuit
de Magistratu seu gubernio, ac etiam imbuſsolatus
fuerat ante motam litem, & tunc omnino certum &
constans dicit, ut id præstare non debeat impedimen-
tum, atque ita num. finali refert decisum per Sac. Con-
siliam, Et de consimili decisione, in casu tamen op-
posito habetur apud *Fontanell. de pactis claus. 7. glof. 3.
par. 10. num. 43.* Ideoque siue oppositio esset per solum
Magistratum particularem, siue per Consilium gene-
rale actotam Civitatem, mihi videbatur, quod de
iustitia hæc lis præstare non deberet impedimentum,
cum dicta distinctio per me originaliter excitata in
puncto principali oppositionis adversus gratiam Apo-
stolicam percuteret punctum principalem petitoris,
& an oppositores deberent audiri necne ut in-
frà.

Quo verò ad alteram inspectionem, seu punctum
principalem, duo erant objecta consideratione digna,
cum reliqua continerent levitates discursu indignas,
Primo quod Pontifex præsupposuisset dictum indol-
tarium esse Civem, atque cum præsupposito civilitatis
voluisse solum exercere ejus supremam potestatem
super duobus. Primo scilicet super dispensatione ha-
bitationis per spatium 25. annorum requisitæ per sta-
tutum; Et secundo super collatione illius muneris,
ad quod per electionem ab ipsa Civitate vel consilio
cives assumi debent, Et sic noluisse gratiam facere
super qualitate civilitatis in genere, quam præsuppo-
suit, & quo præsupposito cessante dicebant gratiam
corrtere ex defectu intentionis.

Quod autem præfatus Thomasinus non esset civis,
non obitate civilitate sibi tradita de anno 1637. de-
deducebant ex eo, quod illa fuisset conditionalis ad
formam statutorum disponentium, ut huiusmodi Ci-
ves allecti tenerentur infra annum à die allectionis
acquirere domum in Civitate vel aliquam possessio-
nem in territorio, unde cum id adimpletum non esset,
ita dicebant dictam civilitatem evanuisse; Verum i-
stud erat leve objectum, quoniam hoc implementum
à statuto non adjicitur à parte antea, & tanquam
conditio suspensiva impediens juris vel emolumenti
acquisitionem, sed adjicitur à parte postea, & tan-
quam modus, quo casu implementum non sequutum
in tempore, quoties non adest expressum pactum re-
solutivum, non causat privationem seu admissionem
juris quaeriti, sed solum, vel suspendit aliquos ejus ef-
fectus & utilitates, vel jus præbet eum monendi cum
præfixione termini ac subsequente privatione, quate-
nus adimpleat, juxta communem ac receptam distin-
ctionem, quam habemus inter modum & conditio-
nem ex plenè deductis præsertim in *Neapolitana ha-
reditatis sub rit. de fideicommissis* & in aliis frequentes,
cum sit certum ac receptum principium; Et in indivi-
duo oneris iniuncti construendi vel acquirendi do-
mum admissio ad civilitatem, sed solum id suspen-
dat aliquos ejus effectus, habetur apud *Menoch. conf.
131. num. 20. & conf. 132. num. 19. Gratian. discept. 124.
num. 11. Adde. ad Berrari. dec. 811. num. 12.* & habemus
generaliter in tot similibus, quoniam licet admissis
ad Religionem Hierosolymitanam, ut gaudeant
antianitate, aliisque præeminentibus per stabilimenta in-
jungatur onus faciendi caravanas seu alia adimplendi
infra certum tempus, si infra istud id non sequa-
tur, non exinde resultat, quod ille definit esse
miles, sed solum suspenditur quod non currat antia-
nitas, initianda ex tempore implementi; Idemque
in provisis de *Canonicatibus vel Dignitatibus*, qui

qui ad formam statutorum debent aliquid adimplere, quia si non adimplent in tempore, non per hoc desinunt esse Canonici, sed solum carebunt aliquibus emolumentis cum similibus.

Quod absque difficultate procedere dicebam, quando implementum jam subsequutum est, quamvis post tempus praefinitum, sed re integra, & non contradicente eo, cui adimplendum erat, nam tunc adimplementum post terminum sufficit *juxta text. in l. si ita quis §. sciaff. de verbor. oblig. Bart. Angel. f. f. & ceteri in l. Insulam ff. de verbor. oblig. bene Rovut. dec. 53. nu. 10. Manic. dec. 27. per totum Buratt. dec. 569. n. 4. Adde. ad eum dec. 571. n. 5. & 6. Et hic erat casus.*

Alterum erat obiectum deductum ex eodem statuto, disponente ad istud consiliarii munus non assumi nisi cives de origine parentum, & propria, & de propria per habitationem 25; annorum cum ejus familia, ideoque oppositores dicebant copulativè per statutum requiri utramque qualitatem originis, & habitationis per annos 25. Papa verò huic secundo requisito dispensaverat, non autem primo, Exinde inferentes ad generales receptas propositiones, quod ubi duo obstant, remotio unius non suffragatur quoad alterum, Atque dispensatio strictè ad ejus praefinitos limites tanquam exorbitans operativa, extendenda non est adea de quibus non agit *Geminian. cons. 33. num. 8. & ceteri per Gonzal. ad Regul. 8. pl. 13. nu. 97. Gregor. dec. 87. & 109. utrobique n. 6. Adde. ad eum dicta dec. 87. num. 16. & seq.*

Ita etiam inferendo ad vitium surreptionis vel obreptionis, ac defectum intentionis, quia si hæc statutaria dispositio etiam narrata fuisset, id retraxisset Papam, vel eum difficiliorem reddidisset, quod est surreptionis fundamentum.

Verùm, cum sensu etiam veritatis, dicebam hoc obiectum nullius esse momenti, quoniam in vero statuti sensu, germanoque intellectu dictæ qualitates non copulativè sed alternativè considerantur, ut scilicet unam ex eis concurrentes habere debeat, cum quælibet sufficiat ad veram civilitatem; Civis enim originarius dicitur ille, qui nascitur in loco, quamvis ejus pater in eodem loco natus non sit, Ac etiam ille qui licet non sit natus in loco, habet tamen patrem ibi natum, cum sola quæstio sit circa originem mediatam avi, Ac verus etiam civis quoad munera & favores Civitatis dicitur domiciliarius, qui legitimum domicilium ad tramites juris jam contraxit; Sed quoniam controvertum est in jure, quando domicilium dicatur tale, quod hunc effectum producat, praefertim circa spatium temporis, ex his, quæ in hac materia habentur deducta in *Reggien. consortii sub tit. de Canonici & Capitulo, & alibi*, Idcirco statutum ad hujusmodi dubitates dirimendas tempus habitationis præscribere voluit etiam longum, & à jure exorbitans, adjecta etiam qualitate habitationis cum familia, ut ita verus & indubitatus Civis effectus dicatur, ad excludendum modicum & accidentale domicilium; Nil obstantes, quod omnes dictas qualitates copule; cum dictione, Et, in qua per oppositores fundamentum constituebatur, quoniam licet regularis ac propria hujus dictionis natura sit copulare, illaque copulativa dicatur, Attamen ratione subjectæ materiæ, ob absurda scilicet & inconvenientia aliàs resultantia, sive ob verisimilem voluntatem, &c. receptum est illam stare posse alternativè, atque resolvi in dictionem alternativam, Vel, quæ verificatione unius ex pluribus alternatis contentatur juxta celebrem *decisionem Franchi* sapius à Rota canonizatam, ut in sua materia *sub tit. de fidei. præfertim in Perusina fideicommissi de corradis*, ut testatore alium filio substituente, sub duplici *Card. de Luca de jurisdict. &c. & Præminent.*

ci conditione copulata cum dictione, & si sine filiis, & ab intestato decesserit, ista dicitio resolvatur in alternativam, vel, ut sufficiat unam desicere; Et de eadè impropriatione in actibus inter vivos, ut dicto, & resolvatur in, vel, habetur actum in *Romana pecuniaria de Comitibus sub tit. de credito*, ac in decisionibus in ea causa editis *prima Aprilis 1661. & 23. Januarii 1662. coram Bourlemont*, cum aliis generaliter collectis per *Barbos. diction. 110. n. 28. & 37.*

Absurda verò, seu inconvenientia resultantia ex dicta copulatione observabam esse evidentia, & repugnantia tam sensui quam litteræ statuti; Primò quia idem statutum ad capacitatem hujus muneris contentatur ætate naturali annorum 25. quod implicat cum requisito habitationis cum propria familia dum ita supponitur, ut habitator sit caput familiae tanquam propriam familiam ibi habens, quod verificabile non est durante infanti & pupillari, quoniam vix durante minori ætate, ut clarè ad sensum; Secundò quia antiquissimus ac verus civis & nobilis originarius exclusus remaneret ab hoc munere, si, ut frequenter contingit in viris, natalibus, divitiis, vel litteris, aut armis magis qualificatis & conspicuis, in eo non verificaretur continua habitatio per spatium 25. annorum, & sic viri magis experti & qualificati, tales supra alios effecti per praxim in *Romana Curia*, seu moram in bello aut in aliis Principum aulis remaneret incapaces, quo nil absurdius; Et tertio quod etiam cives veri & originarii per propriam nativitatem, & successivum longissimum & continuum domicilium adhuc essent incapaces, eo quia pater in eodem loco natus non esset.

Omnem difficultatem removens subsequuta observantia, quæ in quibuscumque actibus est optima interpretis, ut in specie statutorum advertitur *decif. 59. nu. 13. & sequen. par. 10. rec. Casar. augustana portuonum 16. Junii 1659. Albergato & frequenter*, cum habentes unam ex dictis qualitatibus passim ad hæc munera admissi fuerint.

Præterea dicebam, quod hæc materia subreptionis vel obreptionis, aut defectus intentionis dicitur potius facti quam juris, utpotè medienda ex conjecturis & adminiculis aliisque facti circumstantiis, ex quibus desumenda est verisimilis Principis concedentis voluntas, & an taciturnitas vel respectivè expressio illarum circumstantiarum, ex quibus hic defectus deducitur, verè similiter retraxisset seu difficiliorem reddidisset concedentem necne Ideoque dicitur materia arbitraria ex deductis per *Gregor. & Adde. dec. 150. num. 4. 10. & 11. Merlin. dec. 243. num. 8. & 9. dec. 83. num. finali par. 7. rec. & frequenter*; Atque solam genericam cogitationem seu virtualem, ac verisimilem, aut per æquipollens ad id sufficere advertitur *decif. 101. num. 20. & 21. par. 5. rec. plenè dec. 107. numer. 25. par. 10. & sapius*, Ad quam verisimilem voluntatem desumendam multum attenditur qualitas personæ, cui gratia concessa est, an scilicet sit Principis cognitus & dilectus, ita ut non obstante, quod tacita vel expressa fuisset altera qualitas, adhuc fuisset concessurus, ut cæteris collectis advertitur *decif. 12. n. 41. & 464. n. 14. par. 5. rec. Romana Beneficiatus S. Petri 14. Maii 1655. Bevilacqua, & in aliis pluribus*; Prout adverti solet ad amplitudinem verborum, cum quibus obstantiarum derogatoria concepta est, ut advertitur *decif. 506. n. 5. par. 1. rec. & dicta decif. 101. n. 22. par. 5.*

Hæc autè omnia concurrerant, quoniam derogatoria concepta erat per verba ampla & effrænata, ibi, quibusvis reformationibus in contrarium aliisque dispositionibus etiam juramento, &c. ac specificam & individuatam mentionem requirentibus, &c.

Atque gratia concessa fueras intuitu filii ejusdem Joannis Francisci, actualis, & grati familiaris Cardinalis Nepotis ut supra.

Item in hac materia considerabam, pro regulando dicto arbitrio, in quo illa tota reposita est magna esse differentiam inter casum in quo agatur de hac inspectione super gratia adhuc non executam, ad effectum judicandi, an sit exequenda necne, & casum conversum, in quo illa jam exequuta suumque effectum sortita cum subsequuta possessione, agatur de illius formali retractatione; Primò enim casu ipsi gratiati tanquam actori petenti gratiæ executionem incumbit onus justificandi gratiam, ita ut oppositoribus gerentibus partes rei, sufficiat vincere per non jus, Atque per denegationem executionis nulla positiva injuria vel notabile dedecus resultare dicitur, cum sufficiat id explicari per actum tacitum negativum seu abstentivum; Secus autem in casu converso, in quo præsumptio est pro gratia jam exequuta & effectuatam, idcoque oppositores gerendo partes actoris gravantur onere plenè & concludenter probandi illum defectum, quem allegant pro fundamento intentionis; Ac etiam quia iudex facere debet actum positivum formalis retractationis, ex qua resultat injuria positiva & dedecus, ideoque magis circumspectè procedendum est ob axioma, *quod turpius ejicitur, quam non admittitur hospes*, quo etiam legitur utuntur, ut per *Alex. conf. 213. n. 7. lib. 7. Surd. conf. 46. n. 7.* Ponderando etiam deducta in *Calagurritana beneficiorum de Bilbao coram Bichio dec. 25. & 29. post Zuffum de legum. processus*, de qua in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, circa differentiam notabilem, quæ in jure consideratur inter casum, in quo agatur de privando aliquè beneficio seu jure assequuto. Et alterum, in quo agatur de repellendo à beneficio assequendo, ut in hoc secundo sufficiat sola diffamatio seu levis probatio, in altero autem defideretur probatio perfecta & concludens.

Demum ponderabam, & Sacra Consultat ut supra probabilem censuit ponderationem, quod circa hanc oppositionem exaudiendus non esset solus Magistratus particularis constitutus ex Consalonerio & Prioribus, Tum ex prudentiali motivo, ut id ex privata æmulatione unius vel duorum resultare possit, ut frequè experientia docet; Tum etiam ex motivo legali, quod ad Magistratum particularem pertinet agere solum concurrentia currentem & ordinariam administrationem Civitatis, alia verò graviora negotia perpetuitatem præferentia pertinent ad totam Civitatem, totumque populum, vel saltè ad Consilium generale, per quod totus populus representatur, ad *text. in l. finali Cod. de vendit. rerum Civitatis lib. 11. ubi communiè DD. de quibus Menoch. conf. 80. num. 22. & seqq. Cacheran. dec. 39. Rot. dec. 39. dec. 447. par. 5. rec. apud Celsum dec. 383. & frequentius*; Ac etiam quia unumquodque dissolvendum est eodem vinculo, quo est ligatum, Ideoque cum civitas de anno 1637. per totum populum seu Consilium generale concessa fuisset, unde quidam quasi contractus ita initus fuit, idemque sequutum esset in executione dictæ gratiæ & admissione ad bussulum, idcirco totius Civitatis consensus in hoc distractu necessarius erat, quam vis eo etiam accedente, nisi aliæ ignotæ accedant facti circumstantiæ, adhuc in hoc statu mihi improbabilis videretur oppositio.

Occasione autem disputandi punctum possessorii de quo principaliter actum fuit, illudque sub die 17. Maii 1669. pro Thomasio resolutum, ipsum quoque negotium principale implicite decum fuisse videtur, quoniam ex præmissis Sacra Consulta credit oppositam surreptionem non adesse, Quatenus verò per-

tinet ad punctum possessorii advertebam ut supra, quod distinctio cum qua in prima propositione processum erat, an oppositio esset totius Civitatis, vel aliquorum de Consilio seu Magistratu, nil faceret ad rem quoniam aut oppositio habebat substantiam, aut non; Si habebat, cum hæc sit actio popularis, in qua quilibet dici potest interessatus, necessarium non erat ut tota Civitas esset in causa; Et si habebat, nil referebat totam Civitatem opponi cum ipsa, gerendo partes collitigantis, tollere non possit possessionem collitiganti competentem ejusque effectus; juxta ca. um de quo in *d. conf. 94. Fab. de Anno*, ubi erat totius Civitatis vel loci oppositio, ideoque inspectis terminis juris communis, dicta distinctione neglecta, certum videbatur jus hujus partis in possessorio, & ne impediri posset in exercitio Magistratus.

Non negabantur hæc per oppositores, quando seclula *Clementina Constitutio* cum dictis terminis tantum procedendum esset, sed insistebatur in hac lege particulari, per quam cum efficiatis ac amplis verbis inhabilitantur nedum debitores vel ad rationem obligati, sed etiam quamcumque litem, vel controversiam habentes, atque ad hoc restringebatur difficultas; Pro cuius solutione observabam dictam Constitutionem §. 16. tres continere partes, Unam, in qua inhabilitantur usurpatores, occupatores, & detentores bonorum Communitatis, Alteram, in qua inhabilitantur ejusdem Communitaris debitores, seu aliis obligati ad reddendas rationes gestæ administrationis, donec solutio vel redditio rationum sequuta sit, & neutra ex his adaptabatur ad casum; Tertiam demum generalem, in qua oppositores fundamentum constituebant, inhabilitativam eorum qui quascumque lites & controversias contra ipsam Communitatem habent.

Itam verò, etiam cum sensu veritatis, dicebam intelligendam esse de illis litibus, in quibus Communitas gerendo formalem personam collitigantis, contentederet de damno vel respectivè commodo ex victoria vel succumbentia resultante, quod percuteret peculi-um seu aliud interesse ipsius corporis Communitaris, complexivum totius populi, omniumque ejus ordinum, & sic tam nobilium, quam popularium & comitarentium, ut comprobare videntur illa verba personalia *contra ipsas Communitates*, denotantia, quod his percuteret totum ipsum corpus polyiticum, seu totam Universitatem, Quod ad præsentem controversiam adaptari non poterat, dum lis nullum percutiebat interesse ipsius Communitaris, cujus aulla ut liras resultabat, si gratia declararetur surreptitia, nullumque damnum positivum vel diminutio patrimonii, si declararetur valida, sed verè & propriè erat cum illis civibus, qui habentes necessarias qualitates aspirabant ad locum Consiliarii per hoc *Adultum* occupatum, vel cum aliis imbuissolatis, qui extrahi sperabant in locum extracti, qui esset inhabilis; Aut ad summum cum solo ordine illorum nobilium seu civium qualificatorum, ex quo constituitur consilium; Dando in hoc idem supra insinuatam exemplum tutoris, quia si litem vel interesse habet cum ipso pupillo, cujus utilitatem vel damnum, bonus, vel malus lites eventus causare potest, re. & intrat inhabilitatio, sed si litem moveatur per illos de parentela, quibus aliis tutela deferenda esset, quatenus tutor ob aliquem personalem defectum, sive ob cessantem in eo parentelam, removeri deberet, tunc dici non posset, quod lis esset cum ipso pupillo, & hic videbatur casus.

Ponderando etiam à simili terminis *textus in l. de de Cod. locati* de facultate competente alicui expellendi

conductorem pro sua proprio, quod illa competit, quando usus proprii necessitas superveniat inopinato post locationis contractum, scilicet autem si illa de tempore contractus vigeat, vel praevideri poterat; Sive ea quae habemus de facultate competere debitori compensandi cum credito sibi super venio ad verus proprium creditorem, quod non intrat pro illo credito, quod iam sibi competeat, ac praexistebat de tempore contracti debiti cum similibus, quae recte ad casum adaptari poterant, cum haec opponendi causa de tempore, quo facta sunt imbuissolatio, iam praexistebat, Ideoque cum eadem *Clementina Constitutio*, nedum inhabilitet litigantes, seu alios in re esse habentes, ut supra, sed etiam gravibus poenis afficiat eos eligentes vel admitteutes, atque oppositores allegantes pendentiam litis usque ab initio executi Indulti, per oppositiones & protestationes, Hinc resutare dicebatur, quod ipsi ita allegarent propriam turpitudinem propriamque delictum, dum colligantem non solum admiserunt ad Magistratum in alio buffolo, quando forte justam exculati-onis causam habeant, quod scilicet adhuc duraret illa reverentia, ob quam ipsum Indultum executioni demandatam fuerat, sed admiserunt ad istud ultimum buffolum, de tempore quo ista causa cessaverat, cum ex bene deductis apud *Fab. de Ann. cons. 94.* jus imbuissolati non consistat in extractione, quae est effectus casus & fortunae, sed consistat in ipsa imbuissolatione, quando de Magistratu effici dicitur in substantia seu habitu, dilato solum effectu seu executione in tempus extractionis.

Et nihilominus dicebam sufficere ex his reddi probabiliter dubium, an Constitutio praedicta capiat casum necne, Tum quia in casu dubio lex nova particularis interpretanda est ad limites juris communis, a quo passivam recipit interpretationem; Tum etiam quia id sufficit, ut interim tanquam exceptio dubia & altioris indaginis admitti non debeat in hoc summariissimo possessorio, circa quod quotidianum in foro habemus, quod illi etiam obstat *decretum irritans*, & clausula *sublata*, ex quibus possessio inficitur, ac habetur pro non possessione, Et tamen si dubium est, an lex vel dispositio continens dictas clausulas adaptetur ad casum necne, non impeditur manentibus; Ita pariter in facultativis & similibus, etiam in hoc summariissimo iudicio admittendis, quoniam id procedit, quando certum est adesse qualitatem inhabilitativam seu reddendam possessionem non manentibus; Multo magis ubi probabilius est legem non obstat, ac etiam concurrat assensus boni juris, ob quam facilius huic possessorio remedio locus datur; Et ex qua ratione laudabilis Curiae stylus est, etiam in huiusmodi vel alterius possessorii disputatione, de bono iure saltem summariim gustare, quamvis vulgaris & quotidiana propositio sit, quod in hoc iudicio non queritur de iustitia vel iniustitia, sed attenditur nudum factum possessionis, cum id fiat ad ipsam possessionem melius colorandam, ac facilius eam reddendam manentibus.

FERRARIEN.
REGIMINIS STUDIORUM
PRO
MAGISTRATU PARTICULARI
CUM
CONSILIO GENERALI
CIVITATIS FERRARIAE.
RESPONSUM.

An Consilium Generale repraesentativum
Card. de Luca de iurisdic. &c. & Praeeminent.

totius Populi seu Civitatis cui ex legibus competat aliqua administratio vel praeminentia possit istam concedere, & demandare Magistratui particulari, Et quatenus possit, an sit quaecumque revocabilis necne; Et de eiusdem juris exercitio penes aliquos de corpore universali residente, quamvis ipsum jus habituale penes totum corpus resideat.

SUMMARIUM

- 1 **F**acti series.
- 2 Ratio questionis.
- 3 Novitates damnabiles.
- 4 Studia administrantur per Principem.
- 5 De praeminentiis Civitatis Ferrariae ad instar Bononiae.
- 6 Ea quae resident penes Magistratum particularem dicuntur existere actu, & in exercitio, habitus vero existunt penes totam Civitatem.
- 7 Dantur exempla juris patronatus, feudi, juris conferendi, & similia.
- 8 De ratione, ob quam administratio debet esse penes paucos.
- 9 De utroque, Consilio generali, & particulari.
- 10 Quod electio administratorum, ac etiam electio graviorum negotiorum pertineat ad totam Civitatem totumque populum, Et de consuetudine, quod praedecessores eligant successores.
- 11 De potestate Capituli Sede vacante ut eam exercere debeat per unum.
- 12 An facultas per Consilium generale demandata Magistratui sit revocabilis, de affirmativa.
- 13 Quando constat de titulo infecto, vel revocabili, tunc possessio quantumvis longa non suffragatur.
- 14 De ratione, ob quam facultas de qua num. 12. non est revocabilis.
- 15 Quod administratores praedecessores non possint sibi eligere successores.

DISC. XXXIX.

POST devolutionem Civitatis, ac Status Ferrariae ad Sedem Apostolicam, *Clem. VIII.* sub eorum Pontificatu illa effectum sortita est, praefatam adiens Civitatem, de anno 1599. ultra multa privilegia & praeminentias quas illi satis liberaliter concessit, praescripsit etiam formam seu modum, quo mediante regere deberet eiusdem Civitatis Communitas, cum Consilio scilicet generali centum virorum unde *Magnum* seu *centum virale* nuncupatur, totius populi representativo, & cum Magistratu particulari habente actualem administrationem iuxta communem usum omnium ferè Italiae, praesertim vero Status Ecclesiastici Civitatum ut patet ex *disc. praeced. & disc. 30. & 31. ac aliis hoc eodem tit.* Cumque in eadem Civitate adesset Academia seu publica Universitas studiorum, Hinc inter alias leges tunc pro dicta Civitatis administratione editas, fuit illa, ut studiorum regimen, cum electione lectorum, ac assignatione distributionis, & augmento stipendiorum, cum aliis ad idem regimen pertinentibus spectaret ad